

Feeling the Capital Nicosia in M. Kansu's Walking Nicosia Books I-II*

Şevket Öznur¹, Ahmet Uçar²

^{1,2} Near East University, Faculty of Arts and Sciences, Turkish language and literature, Cyprus Research Centre, North Cyprus, Nicosia

ABSTRACT

There is a close relationship between the environment and the artist. The artist living in a certain environment observes the stimuli in that environment with a sense of wonder similar to philosophers and children and uses them as aesthetic materials. Poet - Writer M. Kansu also presented all the elements he observed during his morning walks in Nicosia by synthesizing the techniques of poetry, story and essay genres. In this study, Kansu's Walking Nicosia I-II books were examined under the titles "Nature in Nicosia", "Life in Nicosia", "Problems in Nicosia" and "Stream of consciousness originating from Nicosia and intertextual relations". In narratives about nature, the artist particularly focuses on Kanlı Dere in Nicosia. Having a stream of consciousness in front of Kanlı Dere, the artist also establishes a connection between the past, present and future by bringing together the visible and the invisible. Kansu also focuses on the creatures and change in nature in Nicosia. The artist, who walks in the early morning hours, also witnesses the color change in nature. In the narratives, life in Nicosia is focused on tradesmen and workers who go to Southern Cyprus to work. The artist also observes the traffic problems and environmental pollution in Nicosia. Another point seen in the narratives is that Kansu handles what he sees holistically by establishing intertextual relationships and experiencing a stream of consciousness. The author, who remembered the past and the texts he read during his walks in Nicosia, enriched the narratives.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 28.09.2023

Received in revised form: 01.10.2023

Accepted: 10.11.2023

Available online: 31.12.2023

Article Type: Research Article

Keywords: Lefkoşa'yı Yürüme I-II, Nicosia, M. Kansu, Life in Nicosia.

© 2023 SAÜTAD All rights reserved

Extended Summary

There is a close relationship between nature and the artist. Nature, with its mysterious side, has enabled the birth of art and science throughout human history. The first people who opened their eyes to the world began to search for meaning in the face of natural events. Humankind, which wants to make sense of the underlying cause of natural events such as sunrise and sunset, rain and drought, the existence of seas, and the functioning of social events, has taken refuge in mythology and resorted to interpreting all phenomena through myths. In Scandinavian mythology, it was believed that natural events were brought about by a God called Thor, who had a hammer in his hand. The human species also gave birth to art by making aesthetic appeals to mythological gods. Therefore, a close relationship between an artist and nature can be considered in this context. An artist living in a certain environment experiences various emotions by observing the age and environment in which he lives. Based on these feelings, the artist creates aesthetic creations and realizes his artistic existence through nature.

While the Istanbul area has an important place in Turkish literature, Nicosia has become the focal point in Turkish Cypriot literature. In Turkish Cypriot literature, many poets such as Tamer Öncül, Kâmil Özay, Osman Türkay, Süleyman Uluçamgil, Şirin Zaferyıldızı, Turgay Akalın, Altay Burağan and

* This study was presented as an oral presentation at the ERPA 2023 Congress held between 08-10 September 2023

¹ Corresponding author's address: Yakın Doğu Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Kıbrıs Araştırma Merkezi, Lefkoşa, KKTC
e-mail: sevk.oznur@neu.edu.tr

DOI: <https://doi.org/10.62122/sautad.1368111>

Mehmet Levent have all taken creative actions by focusing on Nicosia. M. Kansu, who has an important place in Turkish Cypriot poetry and story, also produced works about Nicosia. Kansu, who has been taking morning walks in Nicosia since 2001, explains the events, situations, people and objects he has observed in Nicosia; He synthesized the techniques of poetry, story and essay genres and presented them in an aesthetic form in his books *Walking Nicosia I-II*. In both poetry and story, it is possible to construct elements that exist and could exist. For this reason, Kansu fictionalizes not only what he sees but also what he does not see during his walks in Nicosia.

Kansu has been a part of Turkish Cypriot poetry and story since 1959. While Kansu wrote his first poem during his high school years, he published his first poetry book with Fikret Demirağ under the title “İkinin Yaşamı” while he was still a student in Türkiye. While the effects of the Garip movement, which was influential in the 1940s, are seen in Kansu's first poems, the characteristics of the Second New movement can be seen in “Piramit Acısı.” While Kansu adopted the poetic understanding of Socialist Poetry in his book “Direnişten Önce,” he wrote poems that reflect his Mediterranean and Eastern Mediterranean identity in his books after “Marazlıyım Size ve Zamana.”

While an interdisciplinary understanding draws attention in the books “Lefkoşa’yı Yürüme I-II,” these books focus on nature, various problems, daily life and human scenes in Nicosia. In these books, the artist experienced a flow of consciousness by entering a relationship with nature and presented this flow in an intertextual relationship. So much so that the author, who visualizes what happened and what could happen while walking in Nicosia, bonds with the poems of various poets and writers, thus putting the narratives in a form that will create aesthetic excitement. In this study, the place of Nicosia in M. Kansu's books *Lefkoşa’yı Yürüme I-II* is emphasized. In this context, the place of Nicosia was examined under the headings "Nature in Nicosia", "Life in Nicosia", "Problems in Nicosia" and "Intertextual relations with stream of consciousness originating from Nicosia". In the books, nature in Nicosia is discussed with a focus on "Bloody Creek," "change in nature" and "creatures of nature". Life in Nicosia was examined under the headings "Tradesmen in Nicosia" and "Turkish Cypriot workers working in Southern Cyprus." In the problems section in Nicosia, environmental problems and traffic problems in Nicosia are put under the spotlight. In the "Stream of consciousness originating from Nicosia and intertextual relations" section, the artist's stream of consciousness while walking in Nicosia and the quotations and comments he made from the works of various writers and poets are included. When we look at *Lefkoşa’yı Yürüme I-II* in general, it is observed that the river “Kanlı Dere” has a particularly intense place in it. As a matter of fact, Kanlı Dere is a place where the poet spent his early youth. In addition, features such as the historical location of Kanlı Dere and how it became the border separating the south and north of Cyprus in 1964 make Kanlı Dere more meaningful for Kansu. While taking his morning walks, the artist always stops by Kanlı Creek, observes it and experiences various emotions. He presents these emotions in an aesthetic way in the narratives in the books in question. The pleasure taken in the face of nature is called "aesthetic attitude" in aesthetic philosophy. While observing Kanlı Creek, Kansu presents a comprehensive

M. Kansu'nun Lefkoşa'yı Yürüme I-II Kitaplarında Başkent Lefkoşa'yı Duyumsamak

Şevket Öznur¹, Ahmet Uçar²

^{1,2} Yakın Doğu Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Kıbrıs Araştırma Merkezi, KKTC, Lefkoşa

ÖZ

Çevreyle sanatçı arasında sıkı bir ilişki söz konusudur. Sanatın doğuşuna ve gelişimine bakıldığında doğanın önemli bir payı olduğu görülmektedir. İlk insanların doğa olaylarını anlamlandırabilmek için mitolojiye sığınmaları ve söz konusu mitolojik karakterlere yönelik sanatsal eylemlerde bulunmaları bu bağlamda akla getirilebilir. Belli bir çevre içerisinde yaşayan sanatçı da o çevre içerisindeki uyaranları filozoflarda ve çocuklarda benzeri görülen hayret duygusuyla gözlemlemekte ve bunları estetik malzeme olarak kullanmaktadır. Kıbrıs Türk edebiyatında önemli bir yeri olan M. Kansu da Lefkoşa'da gerçekleştiği sabah yürüyüşleri sırasında gözlemlediği tüm olay, durum ve görüntüleri şiir, öykü, deneme türlerinin tekniklerini sentezleyerek sunmuştur. Bu çalışmada Kansu'nun Lefkoşa'yı Yürüme I-II kitapları "Lefkoşa'da doğa", "Lefkoşa'da yaşam", "Lefkoşa'da sorunlar" ile "Lefkoşa kaynaklı bilinç akışı ve metinler arası ilişkiler" başlıkları altında incelenmiştir. Doğaya yönelik izlenimlerden yola çıkılarak oluşturulan anlatılarda sanatçı özellikle Lefkoşa'daki Kanlı Dere üzerinde durmaktadır. Kanlı Dere karşısında bilinç akışı yaşayan sanatçı, görünenle görünmeyeni bir araya getirerek geçmiş, şimdi ve gelecek arasında da bağlantı kurmaktadır. Kansu, Lefkoşa'da doğadaki canlılar ve değişim üzerinde de durmaktadır. Sabahın erken saatlerinde yürüyüş yapan sanatçı doğadaki renk değişimine de tanık olmaktadır. Anlatılarda Lefkoşa'daki yaşam esnaf ve Güney Kıbrıs'a çalışmaya giden işçiler odağında işlenmiştir. Bu açıdan yaklaşıldığında Kansu'nun bu anlatılarında sosyolojik unsurların da yer aldığı dikkat çekmektedir. Sanatçı Lefkoşa'daki trafik sorunları ile çevre kirliliğini de gözlemlemektedir. Anlatılarda görülen bir diğer nokta ise yapılan gözlemlerin olduğu gibi yansıtılmamasıdır. Kansu, gördüklerini metinler arası ilişkiler kurarak ve bilinç akışı yaşayarak bütünsel bir şekilde ele almaktadır. Lefkoşa'daki yürüyüşleri sırasında geçmiş ve okuduğu metinleri anımsayan yazar, anlatıların zenginleşmesini sağlamıştır.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihiçesi:

Alındı: 08.09.2023

Düzeltilmiş hali alındı: 01.10.2023

Kabul edildi: 10.11.2023

Çevrimiçi yayımlandı: 31.12.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler: Lefkoşa'yı Yürüme I-II, Lefkoşa, M.Kansu, Lefkoşa'da yaşam.

© 2023 SAÜTAD Tüm hakları saklıdır

1. Giriş

Birey, gözlerini dünyaya açar açmaz doğayla bir ilişki içerisine girmektedir. Doğayla kurulan bu ilişki ilk insanlara kadar dayanmaktadır. Hayatın özünde yatan gizem ve bu gizemin yarattığı merak, doğa olaylarında da kendini göstermektedir. Doğaya karşısında dilini bilmediği insanların olduğu bir ortamda iletişim kurmaya çalışan kişilere benzeyen ilk insanlar, doğayı anlamlandırabilmek için mitolojiye sığınmıştır. İskandinavya mitolojisine bakıldığında doğa olaylarının yaşanmasının Thor adlı Tanrı tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Thor, birçok mitolojik film ve dizide de görülebileceği gibi elinde bir çekiç bulundurmaktadır. İlk insanlar fırtına, şimşek, yağmur gibi doğa olaylarının Thor'un çekicini sallaması sonucu oluştuğuna yönelik bir inanç geliştirmiştir. (Gaarder, 2002, s.31). Görüldüğü gibi doğayla birey arasındaki ilişki kendine sürekli varlık alanı bulmuştur.

Sanatsal üretim sırasında sanatçı ile doğa arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Belli bir çevre içerisinde yaşayan sanatçı bu gözlemleri sonucu belli duygulanmalar yaşar. Doğaya bakıldığında alınan bu haz estetik felsefesinde "estetik tavır" olarak adlandırılmaktadır (Tunalı, 2012, s.23). Duygularından yola çıkan sanatçı da estetik ölçütler bağlamında üretimde bulunmaktadır. Doğanın sanat ve sanatçıyla ilişkisi üzerine daha derin bir düşünce içerisine girildiğinde doğanın ilk insanlardan bu yana önemli bir etki oluşturduğu söylenebilir. İlk insanların doğa olaylarını anlamlandırabilmek için mitolojiye

başvurduğu ve bu mitolojik karakterler odağında sanat eserleri yarattığı akla getirilebilir. Öte yandan düşünen varlık olan insanın doğa içerisinde gelişim göstererek hayvandan insana dönüşmesi de sanatı doğurmuştur. Ellerini ve zihnini kullanan insan yaptığı araçlar ve büyülü eylemler sonucu sanatsal bakış açısını da doğurmuştur (Fischer, 2010).

İnsanın zaman içerisinde bilimsel anlamda gelişim göstermesiyle mitler yerini bilimselliğe bıraksa da insanla doğa / çevre arasındaki ilişki devam etmektedir. Öte yandan tüketim kültürünün kendini gösterdiği, 4. Endüstri Devri'nin yaşandığı günümüzde insanlar doğadan uzaklaşırken, sanatçılar doğayla özdeşlik kurma, doğayı estetik malzeme olarak kullanma eylemi içerisinde. Birçok şair ve yazar eserlerini meydana getirirken doğadan / çevreden yola çıkmaktadır. Türk edebiyatı içerisinde İlhan Berk'in "İstanbul" (1994) ve "Galata" (2019), Yahya Kemal Beyatlı'nın "Kendi Gök Kubbemiz" (2018) kitaplarında; Ahmet Kabaklı'nın "İstanbul Güldestesi" (2003) adlı antolojisinde; Nihat Behram'ın "İstanbul Seni Seçmeyecek" (2001), Hüseyin Peker'in "Öğrenci" (2001), Aydın Öztürk'ün "Saçlarım Ağarıyor Bir Çılgınlığın Gözlerinde" (2001) ve Tuğrul Keskin'in "Özlem Diyorsun" şiirlerinde İstanbul kendine yer bulmaktadır. Bunun yanında Refik Halid Karay'ın "İstanbul'un Bir Yüzü", Mehmet Rauf'un "Eylül"(2023), Orhan Pamuk'un "Kara Kitap" (2019), Halit Ziya Uşaklıgil'in "Aşk-ı Memnu" (2017) romanlarında da İstanbul odak noktasındadır. Kıbrıs Türk edebiyatında ise Lefkoşa mekânı ön planda durmaktadır.

Birçok medeniyetin egemenlik kurduğu, farklı kültürlerin bir arada bulunduğu Kıbrıs adasının yüzyıllardır başkenti olan Lefkoşa, tarihî olduğu kadar edebî anlamda da büyük öneme sahiptir. Kıbrıs'ta egemenlik kurmuş uygarlıklar tarafından yapılmış mimari yapılar, surlar; insanların kültürel özellikleri; doğal unsurlar Lefkoşa'yı sanatçılar açısından cezbedici bir noktaya getirmiştir.

Kıbrıs Türk edebiyatında gerek roman gerek öykü gerekse de şiirde Lefkoşa önemli bir yerde durmaktadır. Birçok şair ve yazar Lefkoşa'yı kimi zaman estetik ölçütlere bağlı kalarak kimi zaman duygularının ve fikirlerinin iradesine yenik düşerek anlatma uğraşı içerisinde girmiştir. Turgay Akalın'ın "Bir Bahar Özlüyorum" (2007), Osman Türkay'ın "Uzay Çağı Ozanı"(2003), Süleyman Uluçamgil'in "Bütün Eserleri"(1998), Tamer Öncül'ün "İ Hora -Şehir-" (1996), Kâmil Özay'ın "Sevda ile Bulut" (2022), Şirin Zaferyıldızı'nın "Sakla Kendini" (2014), Mehmet Levent'in "Lefkoşa Beni Duyuyor musun?" (2020) kitapları ile Altay Burağan'ın "Akşamdan Sabaha Eski Lefkoşa" (2015) şiirinde mekân olarak Lefkoşa tercih edilmiştir. Öte yandan Neriman Cahit'in "Gül Damlası" (2002), Özden Selenge'nin "Sana Sevdam Sarı"(1998), Eralp Adanır'ın "Zat-ı Muhterem'in Mektupları"(2020), Zeki Erku'tun "Jans Mans Sokağı Çocukları" (2020) ve Haşmet Muzaffer Gürkan'ın "Dünkü ve Bugünkü Lefkoşa" (2006) eserleri de bu bağlamda akla getirilebilir.

Kıbrıs Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan Şair-Yazar M.Kansu (Mehmet Kansu) da Lefkoşa'yı içerisinde büyüten ve Lefkoşa'ya bakarak bilinçaltında biriktirdiklerini estetik bir yaratı şeklinde sunan bir kişiliktir. M. Kansu'nun Lefkoşa'daki sabah yürüyüşlerinde gözlemlediklerini, var olanla var olması gerektiğini düşündüğü unsurları disiplinler arası bir biçimle yazdığı "Lefkoşa'yı Yürümek I-II" kitaplarında Lefkoşa'ya yönelik birçok özellik kendini göstermektedir.

Japon edebiyatının önemli isimlerinden Haruki Murakami, "Koşmasam Yazamazdım" başlıklı yapıtında koşma eylemiyle yazma eylemi arasında bağlantı kurmaktadır. Haruki Murakami'nin yazma eylemi koşma tutkusuyula beslenmektedir. Kansu'nun yürüme eylemine de bu derinlikle yaklaşıldığında aynı tutum görülmektedir. Kansu da yazma tutkusunu yürüme tutkusuyula birleştirerek ortaya bir yaratı sunmaktadır.

Bu çalışmada M.Kansu'nun Kıbrıs Türk edebiyatı içerisindeki yerine değinilmesinin ardından Kansu'nun "Lefkoşa'yı Yürümek I-II" kitaplarında Lefkoşa'nın yeri ele alınmıştır. Bu çalışmada söz konusu kitaplar, "Lefkoşa'da doğa", "Lefkoşa'da yaşam", "Lefkoşa'da sorunlar" ile "Lefkoşa kaynaklı bilinç akışı ve metinlerarası ilişkiler" bağlamında incelenmiştir.

Kıbrıs Türk edebiyatında büyük önem taşıyan başkent Lefkoşa, birçok eserde kendine özellikle "Şehir" ismiyle yer bulsa da sanatçıların eserlerinden yola çıkılarak Lefkoşa'nın yerini saptamaya yönelik

çalışmalar yeterli düzeyde değildir. Bu çalışma, Lefkoşa'nın Kıbrıs Türk edebiyatı içerisindeki yerini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı M. Kansu'nun Lefkoşa'yı Yürümek I-II kitaplarında Lefkoşa'nın yerini ortaya koyarak sanatçının yaşadığı çevreye baktığı estetik bakışın görünür kılınmasıdır. Araştırma nitel araştırma bağlamında literatüre dayalı betimsel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiş olup doküman incelemesi şeklinde yürütülmüştür.

2. M. Kansu'nun Edebî Kişiliği

Şair- Yazar M. Kansu (Mehmet Kansu), Kıbrıs Türk şiiri ve öyküsünde önemli bir yerde durmaktadır. Sanatçılığının yanı sıra Türkçe öğretmeni olan M. Kansu, 1 Eylül 1938'de Baf'ın İstavrokonno (Aydoğan) bölgesinde doğmuştur (Hakeri, 2000, s.100). Lefkoşa Erkek Lisesi ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden mezun olan Kansu, Gençlik, Spor ve Kültür Dairesinde de çalışmıştır. Kansu'nun yazın hayatındaki yerine bakıldığında ilk olarak 1960'ta Şair Fikret Demirağ'la "İkinin Yaşamı" adlı kitabının yayımlandığı görülür. Kansu, 1963'te Piramit Avcısı şiir kitabını da çıkarmıştır (Hakeri, 2000, s.100-101). Kansu, 1960'ta Oğuz Kusetoğlu, Celal E. Bayar, Ertan Akansoy ve Fikret Demirağ'la "Şölen" isimli bir dergi çıkarmış olsa da bu dergi sadece 8 sayı yaşam sürmüştür (Hakeri, 2000, s.101). Yazın yaşamına 1959'da şiirle başlayan M.Kansu, öykü ve çeviriler de yapmıştır. Kansu'nun eserlerinde absürt, sürrealist öğeler dikkat çekmektedir (Hakeri, 2000, s.101).

M. Kansu, Kıbrıs Türk edebiyatında şiirlerinin yanında öyküleriyle de varoluşunu sağlamıştır. Şiirlerinde birçok akımın izleri bulunan Kansu'nun, öyküde de üretimlerde bulunması Kıbrıs Türk edebiyatının gelişimi açısından önemli bir etkidir. İlk şiirini lise dönemlerinde yayımlayan Kansu'nun şiirlerindeki poetik dünyaya bakıldığında ilk şiirlerinde Garip akımının etkisi altında kaldığı söylenebilir. 1950'lerde Cemal Süreya, İlhan Berk, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Edip Cansever gibi isimlerin öncüsü olduğu, soyutluğun değer kazandığı II. Yeni akımının etkisine geçen Kansu, Kıbrıs Türk edebiyatında Fikret Demirağ'la bu akımın öncüsü olmuştur. Kansu, 1970'lerden 1980'lere kadar toplumcu gerçekçi bir anlayışı benimserken, daha sonraları ise deneysel, yeniliklere açık bir tavır sergilemiştir (Adanır, 2018, s.354).

M. Kansu'nun bu edebî yolculuğuna bakıldığında her ne kadar çağının tanığı bir şair olsa da kısır döngüye düşmekten kaçındığı göze çarpmaktadır. Yazın hayatında yeni şeyler denemenin heyecanı içerisinde olan sanatçı bir bakıma her seferinde yeniden doğmaktadır. Nitekim ömrünü kendi edebî kimliğini oluşturmaya adanmış sanatçı o hedefe ulaştığında ölü sayılmaktadır. Şairi-yazarı büyük kılan sürekli bir arayış içerisinde olması ve edebiyata yeni bir gökyüzü kazandırmasıdır.

II. Yeni akımının önemli isimlerinden Turgut Uyar'ın Korkulu Uсталık yazısında da bu yönde bir anlayış dikkat çeker:

"Şimdi şunu soracağım: Bir yenilik, bir akım ne zaman eskimiş olur? Ne zaman tazeliğini yitirir? Ben şöyle düşünüyorum (yanulabilirim elbet): Ne zaman ortalıkta o akımın ustaları çoğalır, yahut türeirse, ortaya bir akımın ustası çıkarsa, o akımda yapılacak her şey yapılmıştır demektir. Bundan sonra yapılacaklar hep bir örnek şeyler olacaktır.

Ya ustaların hâli? O daha başka. Hem kendisini, hem çevresini aldatmak için yazacaktır artık. Anlayışının, ustalığının rahatına ermiştir.

...

Sanatçıyı yitiren ustalıktır. Usta olmaktan korkunuz diyorum. İyi olsun" (Uyar, 2018, s.26-28).

Görüldüğü gibi Turgut Uyar sanatçının belli bir ustalığa erişmesini o sanatçının yitimi olarak değerlendirirken, M. Kansu da bu anlayışını, "Çıplak Ayakla Dolaşmak, Çölde..." (Kansu, 2010, s.10) kitabında şu şekilde anlatmaktadır:

“ ‘Şiir’e, ‘öykü’ye başladığım yerlerde durmamayı, uslûpta/içerikte/imgelemlerde deneysel arayışlarla; kendimce bazı yenilikler ve farklı bir dil yaratma peşinde kendimi geliştirme ve yenileme heyecanlarıyla yaşadım hep. ‘Çağımın tanığı’ olmaya çalışarak”.

Şevket Öznur (2018) ise Kansu’nun daha yoğun bir dil ve biçime ulaşma çabası içerisinde olduğuna işaret ederek, ilk şiirlerinde Akdenizlilik anlayışından hareket edip daha sonra Doğu Akdenizliliğe yöneldiğini ifade eder. Öznur, “Ayrıca, daha yakın dönemde yazdıklarında yine adanın tarihsel dokusundan, mitolojisinden esinlenen temalar ve daha yoğun olarak da erotizmi yalınlaştırma, biçimsel ve tematik anlamda şiirsel olanla öyküsel olanı aynı düzlemde buluşturma girişimleri arayışçı yanının sürekliliğini yansıtır.” cümleleriyle de Kansu’nun deneysel arayışlar içerisinde olan yanına dikkat çekmektedir.

Kansu’nun kendi dilini araması sanatı ciddiye almasıyla paralel ilerlerken, o kendi kimliğini 2000’lerin başında bulmuştur. Aşk Uzağında Suya İnen Güneş, Çılgın Bir Dalgıç, Yeşil Kurbağa, Yılan, Açlık, Kafes, Boşluk, Çıplak ayakla Dolaşmak Çölde, Lefkoşa’yı Yürümek kitapları ve onun ardından gelenlerde Kansu’nun kendi diliyle karşılaşmaktadır (Karakartal, 2019).

M. Kansu’nun çeşitli dönemlerden geçerek ortaya çıkardığı eserlerinde varoluşsal sancılar da kendini göstermektedir. Kansu’nun eserlerinde varoluşsal bir bakış açısıyla kendinin farkına varan bireyin modern yaşama yabancılaşması, buna başkaldırması ve aynı zamanda bunda estetik malzeme bulması söz konusudur (Aytaç, 2017, s.33).

Deneme yazıları kaleme almış olsa da özellikle şiir ve öyküleriyle ön plana çıkan Kansu, şiir ile öykü arasındaki ilişkiyi birbirinden uzak türler olarak değerlendirmez. Ona göre şiirde de öyküde de benzer bir dil söz konusudur. O öykü yazarken şiirden, şiir yazarken öyküden etkilenmektedir. “Yani öykü dili ile şiir dili bende çok birbirine yakın, birbirine geçmiş durumdadır. Hatta bazen bir düzyazı şiir, bir öykü gibi de algılanabilir.” ifadelerinde Kansu’nun bu yaklaşımı görülmektedir (Adanır, 2018, s.28).

Kansu’nun Kıbrıs Türk şiirinde önem arz eden bir diğer eylemi Çılgın Bir Dalgıç isimli kitabındaki şiirlerinin aynı zamanda Lirik Şiir Grubu tarafından seslendirilerek CD’ye aktarılmasıdır. Şiir ile müzik arasındaki ilişki şiirin doğuşuyla paralel ilerlemektedir. Halk edebiyatlarına bakıldığında şiirin doğuşunun dinî törenlerde bir müzik aleti eşliğinde gerçekleştiği dikkati çekmektedir. Öyle ki Türk şiirinin / edebiyatının gelişimine bakıldığında da sözlü edebiyat karşımıza çıkmaktadır. İslamiyet’ten önceki dönemi kapsayan sözlü kültürün hâkim olduğu edebiyat döneminde ilk şiir örnekleri dinî şiirlerdir. Bu şiirlerin yanı sıra özlü sözler de sav olarak adlandırılmaktadır. Koşuk şiir türü toy veya şölen denilen ziyafetlerde söylenirken, sagular ise yuğ denilen matem törenlerinde varlık alanı bulmuştur (Mengi, 2017, s.16). Kansu’nun Çılgın Bir Dalgıç yapıtıyla giriştiği bu şiirle ile müziği birleştirme eylemi tüm bu unsurlar ışığında düşünüldüğünde sosyolojik ve estetik bir altyapı kendini göstermektedir.

3. Lefkoşa’yı Yürümek I-II

M.Kansu’nun Lefkoşa’yı Yürümek I-II kitapları disiplinler arası bir anlayışla yazılmış eserler olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanat alanında doğa şairin estetik malzemelerinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle şair-yazarla doğa arasında sezgiye dayalı bir ilişki de söz konusudur. Kansu’nun yukarıda adı verilen kitaplarına bakıldığında sabahın erken saatlerinde Lefkoşa’da yürüyüş yapan, Kanlı Dere’yi gözlemleyen, yolda rastladığı şey ve kişilerden yola çıkarak şiir ve sözler anımsayan bir kişilik görülmektedir.

Kansu, Lefkoşa’da 2001 yılından itibaren yürüyüşler gerçekleştirmekte ve yürüyüşünün felsefesini de ortaya dökmektedir. Kansu, yürümenim ne’liği üzerinde dururken, öznel bir tanımlama yapma yoluna da girmektedir. Onun için yürümek sadece fiziksel bir eylemden ibaret değildir. Kansu için yürümek, hem kendinden kaçmak hem kendini bulmak olanağını bünyesinde taşımaktadır. Yazar, yürümenim felsefi tanımını şu şekilde yapmaktadır:

“2001 yılından beri, sürekli yürüdüm çok erken saatlerinde Lefkoşa'nın sokaklarını: Çiğli, yarı karanlık, rüzgârlı, dingin hatta yağmurlu sabahlarını şemsiyemi açarak.

Nedir yürümek? Sokakları, caddeleri, kaldırımları adımlamak mı salt? 'yürümek' ; 'kendimden kaçmak'tır bir bakıma benim için. Tekbaşım kalmak, yalnızlığın tadlarında havalanmak, 'Kendim'le konuşmaktır da aynı zamanda; gürültülü, koşmaca hayatın içinde kendimden uzaklaşmış kendimle, aydınlanmaya başlayan gökyüzü altında bir çeşit iletişim kurmak, birbirimize mırıldanmak. Bu yürüyüşlerimde, Kanlı Dere'nin üstüne kurulan Ortaköy Köprüsü'nden aşağılara bakarken arandığım, özel bir dille konuştuğum 'Sevgili Kurbağa Prens'im', belki de kendimden uzaklaşmış 'kendim'dir” (Kansu, 2009, s.50).

3.1. Lefkoşa'da Doğa

M.Kansu'nun Lefkoşa'yı Yürümek I-II kitaplarında Lefkoşa'daki doğa unsurları önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklarda ve filozoflarda olan hayret etme duygusu şairde de söz konusudur. Lefkoşa'yı Yürümek, her ne kadar düzyazı biçiminde varoluşunu sağlamış olsa da şiir, öykü ve deneme türlerinin bir sentezi olarak düşünülebilir. Bu nedenle Kansu, Lefkoşa'da sabah yürüyüşleri gerçekleştirirken doğaya hayretle bakar ve sadece olanı değil olabilecek olanı da görür. Çalışmanın bu bölümünde Lefkoşa'daki doğa “Kanlı Dere”, “doğa canlıları” ve “doğadaki değişim” başlıkları altında incelenmiş ve bulgular sunulmuştur.

3.1.1. Kanlı Dere

Lefkoşa'yı Yürümek -I kitabında, “Tıpkı Senin Gibiyim” isimli ilk anlatısından itibaren doğayla buluşma, doğa yoluyla kendine ulaşma süreci yaşanmaktadır. M. Kansu, bu yazının henüz giriş kısmında Lefkoşa'daki “Kanlı Dere” üzerine yoğunlaşmaktadır. Sanatçı Lefkoşa'da gerçekleştirdiği bu sabah yürüyüşlerinde mutlaka Kanlı Dere'yi gözlemleyerek izlenimci bir bilinç akışı yaşamaktadır.

Kansu için Kanlı Dere, salt bir doğa unsurundan ibaret değildir. Kanlı Dere'nin, şairin ilk gençlik yıllarının geçtiği bir mekân oluşu, tarihî konumu, 1964'te Kıbrıs'ın güneyi ile kuzeyini ayıran sınır haline gelmesi gibi özellikleri Kanlı Dere'yi Kansu için daha anlamlı kılmaktadır.

“Dereboyu. Asfalt çiğli, sert. Kuzeye yürürken solumda, güneye yürürken sağımda akan Kanlı Dere. Kıyısına indim ve durdum soğuk otların üstünde. Belki 30-40 saniye. Dere yatağında sis var; saydam, hafif, devingen, pamuksu, ince bir bulut. Ağaç kadar yüksek. Yüzüme dokunan sis, buralarda durmayarak başını alıp gidecek. Fakat şimdi yürüyüşümü sürdürmeliyim...” (Kansu, 2009, s.11).

Kitabın ilk anlatısından alınan bu satırlara bakıldığında bir filozof, çocuk ve tüm bunları içinde taşıyan sanatçı merakıyla Lefkoşa'yı inceleyen Kansu'nun Kanlı Dere'ye olan ilgisi göze çarpar. Kansu, Kanlı Dere'nin onda bıraktığı izlenimleri şiirsel bir dille ele alırken, Dere'nin kıyısına indiğinde soğuk otların üstünde beklediği anı anlatır. Dere yatağındaki sisi saydam, hafif, devingen, pamuk ve ince bir buluta benzeten sanatçı, yürüyüşünün ilk durağında Kanlı Dere'ye yer verirken, “Fakat şimdi yürüyüşümü sürdürmeliyim...” diyerek Lefkoşa'daki doğal özellikleri hissetmeye devam eder.

Aynı anlatının devamında Lefkoşa'nın birçok doğa özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Kitabın neredeyse her anlatısında olduğu gibi “Sokaklar Benim Sürgün Mekânlarım” anlatısında da doğa betimlemelerinin başında Kanlı Dere gelmektedir:

“ 05.30. Düşünmeye çalışıyorum ve arada soluk alıyorum. Kanlı Dere solumda... Son günlerde ardi sıra yağın şiddetli yağmurlardan sonra yeniden yamaçlarına ineceğim. Evet, hayret! Artık 'akmaz' diye yazdığım Kanlı Dere yine akmaya koyuldu. Yatağındaki birikintilerin yüzeyinde oluşan yeşil yosunlar yok artık. Derenin hızlı suları tümünü de sürükleyip götürmüş. Artık akmayan dereden akan dereye... O da soluk alıyor. Şırıltıları, yatağındaki ağaçların köklerinden tırmanarak yapraklarında sözcüklere dönüşüyor” (Kansu, 2009, s.28).

Yukarıdaki ifadelerde yazar, Kanlı Dere'nin değişimini, akarken çıkardığı şırıltıyı da tasvir etmektedir.

Kansu, “Aynada Seni Görüyorum Çıplaksın” anlatısında Kanlı Dere’yi betimlemeye devam ederken, imgesel bir yaklaşımla felsefi bir altyapı sunmaktadır. Kamışları ve rüzgârı anlatan yazar, özellikle dere yatağında suyu aradığını söylerken bu suyu arayış insanın kendini ve varoluşunu arayışı olarak da yorumlanmaya açıktır. Ağustos sıcaklığında Kanlı Dere’yi gözlemleyen Kansu, bunları betimlerken farklı bakış açıları sunmaktadır:

“05.10: Dereboyu’nu arşınlarken Kanlı Dere’nin yamacında durup bakıyorum. Ne kadar da uzamış kamışlar. Rüzgârı en iyi onlar biliyor. Dere yatağında su’yu aradım. O, şimdi küçücük birikintilerde soluşunu korumaya çalışıyor. İşte bu Ağustos sıcakları” (Kansu, 2009, s.53).

Lefkoşa’yı Yürümek –I kitabındaki “Wasily Kandinski ve Siyah Poşet” yazısının tamamına yakınında Kanlı Dere’yle ilgili zengin şiirsel betimlemeler dikkat çekmektedir. Yazar, bu betimlemelerde Kanlı Dere’nin “gürül gürül” akmasını, köprü altında şelale yapmasını, batının en vahşi kovboyuna benzemesini acı bir şekilde ele almaktadır:

“Akıyor, Kanlı Dere akıyor. Sabahın alacakaranlığında kıyısına inerek, çakıllı topraklı ıslaklığında durdum, baktım. Akıyor, Kanlı Dere gürül gürül. Uzaklardan dörtlünela koşup yüzümü öpüp geçiyor. Akıyor. Ortaköy Köprüsü’nün altında küçücük bir şelale yapıyor, bembeyaz köpükleniyor ve burada, hafifçe sağa sonra da sola kıvrılarak yolunu çiziyor.

Hızla, dolu dolu, çılgınlık yapmadan, Batı’nın en vahşi kovboyu gibi ama öfkesini ustaca denetiminde tutarak, bastırarak, başka yerlere atarak.

Kurbağa sesleri mi? Yağmurlar gök görüntüleri eşliğinde düşeli, Kanlı Dere coşalı, soğuk havalar egemen olalı işitemiyorum seslerini.

Ah Kanlı Dere, her dönemecinde suyun yosunlu kayalarına çarpıp dinginleşirken erkenci serçeler gelir uzatırlar. Sonra, bir cıvırtı, bir hışırtı işitmişler gibi başları kaldırıp kaygıyla bakınıyorlar çevrelerine. Henüz sabah karanlığı vardır fakat ancak onlar görebilirler karanlığın içine sızan, oralarda yoğunlaşıp kendilerini egemen yapacak yeni günün ayak seslerinden dökülen ve uçuşan toz zerreciklerini” (Kansu, 2009, s.95-96).

3.1.2. Doğa canlıları

Doğa içerisinde insanların yanı sıra kuş, kelebek, yılan, kurbağa, köpek, kedi ve bunun gibi birçok canlı da bulunmaktadır. Kansu, Lefkoşa’yı Yürümek kitabının her iki cildinde de bu unsurlara dikkat çekmektedir.

Lefkoşa’nın sokakları, Kansu için sürgün mekânlarıdır. Şair, yürüdükçe doğadaki canlılarla karşılaşır ve bunları şiirsel ifadelerle anlatır. Sokaklar Benim Sürgün Mekânlarım anlatısında geçen “05.10: Kapıyı yavaşça kapatıp sokağa çıkmak. Sokakta ilk adımlar. Siyahlı – beyazlı bir kedi sokağın tam ortasında duruyor. Yanında geçerken gözleriyle değil kulaklarıyla izliyor ayak seslerimi... Simsiyah bir karga üstümden geçiyor hızla, bir telefon direğinin tepesine tüneyip beni izliyor.” (2009) ifadelerine bakıldığında Lefkoşa’nın sokaklarında ve göğünde nefes alan kedi ile karga üzerinde durulduğu görülür.

Kansu’nun şiirlerinde doğanın imgesel bir şekilde varlık alanı bulunduğu haiku biçiminde şiirler de bulunmaktadır. Haiku, Japon edebiyatında görülen dünyanın en kısa şiir türüdür. Haiku, genellikle 5-7-5 olmak üzere 17 heceyle yazılmaktadır. Haiku, Japon edebiyatında birçok geleneğin Başo’nun yapıtında birleşerek varlık alanı bulmuştur. Haikuda doğaya imgesel bir bakış açısıyla ve felsefi bir pencereden yaklaşmaktadır. En büyük temsilcisi Başo olan haikuda mevsimlere yer verilmesi kuralı söz konusudur. Yeni yıl “ilk”, “yeni”, “sabahı”, “günü”, “göğü”; bahar “pus”, “erik”, “kiraz”, “menekşe”, “yasemin”, “söğüt”, “kaz”, “tarlakuşu”; yaz “yaprak”, “dağ gülü”, “akbalık”, “kamelya”, “yaz yağmuru”; güz “düşen yaprak”, “karga”, “meşe”, “çekirge”, “hasat dolunayı”; kış “soğuk”, “sulu sepken”, “pırasa”, “kar”, “pancar”, “dolu”, “yağmurkuşu”, “buz” gibi sözcüklerle çağrıştırılmaktadır. Haiku, Zen felsefesi çerçevesinde kendini sunmaktadır. Bu felsefeye göre anlam uçucu, yaşam geçici ve insan yalnızdır. Zen felsefesi insana bu yalnızlığın bilincine varabilmesi için yol göstermektedir

(Aruoba, 2008, s.19-42). Haiku türü şiirlerinde doğaya imgesel bir pencereden yaklaşan M. Kansu, bu eğilimini “Sokaklar Benim Sürgün Mekânlarım” anlatısının ilerleyen bölümlerinde de yansıtır:

“05.40. Bazı ağaçlarda yoğun serçe cıvıldaşmaları. Gün’e uyanışlar sesli göndermeler, gün’ün ilk kucaklaşmaları, ilk öpüşmeleri. Belki de, serçelerin cıvıldaştığı bazı ağaçlarda bir’den çok şiir yazılmaktadır bu sıralar: Kanatlar birbirine girmiş, kucak kucağa, gaga gagaya (dudak dudağa).” (2009) ifadelerinde günün ilk saatlerinde yeni uyanan serçelerin cıvıldaşmalarını, kucaklaşmalarını, öpüşmelerini anlatırken, bunu şiir yazmaya benzetmektedir.

“Savaş Uçakları, Hermann Hesse ve Altıntoplar” anlatısında da doğadaki canlılar üzerinde durulmaktadır. Yazar, uzun ve yaşlı bir okaliptüs ağacındaki kuşlara işaret etmektedir:

“Lefkoşa’nın belki de en uzun ve yaşlı okaliptüs ağacının önünden geçerken serçeler, kırlangıçlar, kargalar çılgınlarca kanatlarını çırparak ötüşüyorlar mı? Yoksa bir şölen bahçesine dalmak için itişip kakışıyorlar mı?” (Kansu, 2009, s.29).

Okaliptüs ağacının üzerindeki serçelerin şiirsel bir müziği andıran seslerinin anlatıldığı bir diğer yazı Lefkoşa’yı Yürümek –II kitabındaki “Tanrının Elidir Her Ağaç”tır. Kansu, bu anlatısında Çağlayan bölgesinde geçtiği sırada bir ağacın üzerindeki serçelerin cıvıldaşmalarını ifade etmektedir:

“Dün sabah, yürüyüş güzergâhlarımdan olan Çağlayan bölgesinden geçerken ve şafak, doğu gökyüzünü usulca aydınlatırken okaliptüs ağaçlarındaki serçelerin uyanış cıvıltılarını hangi orkestranın aynen yineleyebileceğine takılıyorum bir kez daha. Keşke, biz insanlar da o serçeler gibi olabileydik...” (Kansu, 2010, s.33).

3.1.3. Doğadaki değişim

Doğadaki değişim, oluşturduğu renkler dolayısıyla insan ruhunda çeşitli duygular oluşturmaktadır. Lefkoşa’da sabahın ilk saatlerinde yürüyen Kansu da bu değişime tanık olarak bunu estetik malzeme olarak kullanmakta ve okura türler arası bir anlatımla sunmaktadır.

M.Kansu, sabah yürüyüşlerini 05.00 sıralarında gerçekleştirirken, güneşin doğuşunun gökyüzünde yarattığı renk değişimini de gözlemlemektedir:

“05.10: Günün henüz ağarmamış halini görmek!.. Neden daha alacaktır gökyüzünün bir yarısı günün bu saatinde? Koyuluklar, açıklıklar; ağır ağır gölgeler, hafif... Gölgeler hızla değişmekte; daha koyu gölgeler açılmakta, daha hafif gölgeler aklanmakta daha da... Sonra, bu doğadaki değişimler, güneşin yükselmesiyle görkemli bir aydınlığın içinde, durma noktasında eşitlenecek. İngiliz Konsolosluğu’nun yüksek duvarları gerisindeki bahçeye gecikerek düşse de aydınlık” (Kansu, 2009, s.34).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere saat 05.10 sıralarında Lefkoşa’da yürüyüş yapan yazar günün henüz ağarmamış haline dikkat çeker. Monolog şeklinde devam eden yazıda gökyüzündeki alacalığın günün erken saatlerinde neden bu durumda olduğu sorgulanırken, gökyüzünde yer alan “koyuluklar, açıklıklar, ağır ağır gölgeler” betimlenmektedir.

Kansu’nun Lefkoşa’yı Yürümek kitabının ikinci cildi olan “Yok mu Şarkısı Güneşin”deki “Hoşçakal, Canım Şeftali Ağacım” anlatısında Lefkoşa’daki ağaçlar gözlemlenmektedir. Yazar, Lefkoşa’da gerçekleştirdiği yürüyüş sırasında incir ve kauçuk ağaçlarına odaklanmaktadır. Ağaçların yaz mevsiminin yarattığı olumsuz değişim kendine yer bulmaktadır. Bu durum yazıda şu şekilde yer almaktadır:

“... İngiliz Konsolosluğu’nun önünden geçerken yüksek duvarlarına üst dallarını yaslamış incir ağacıyla buluşuyor gözlerim. Yaşlı ağaç, tutunduğu toprağından söküyor kendini, atlıyor duvarın üstünden ve yanımda yürüyerek onurlandırıyor beni. Az ileriden sola çark ediyoruz birlikte. Sardalyelerin çiçekleri yaz sıcağından solmuşlar, taç yapraklarını dökmek için inatla direniyorlar” (Kansu, 2009, s.34).

Kansu, Lefkoşa'yı Yürümek –II kitabındaki “Ağla Firuze, Ağla” anlatısında bir apartmanın önünde yeşillenen kauçuk ağacının büyümesini, yapraklara bürünmesini ve bunun gibi değişimleri okura aktarmaktadır:

“Sabah yürüyüşü için evden çıkınca, saatime baktık: 05.03. Apartmanın önündeki giderek yeşillenen, yeşillendikçe boylanan kauçuk ağacını da bir süre göreyim dedim. Yaprakları ne kadar büyük, yeşil ve ne kadar da yaprak döküyor. Topraktan aldıklarını dönüştürerek hayata sunuyor ve sonra hayata sunulanlar; sararak, hüznlenerek öylesine hızla, belki de bizim işitemeyeceğimiz bir veda şarkısıyla düşüyor toprağa” (Kansu, 2010, s.34).

3.2. Lefkoşa'da Yaşam

Lefkoşa'da yürüyüşlerini gerçekleştiren M. Kansu, doğanın yanı sıra toplumsal yaşantıya da dikkatleri çeker. Güney Kıbrıs'a çalışmak için giden Kıbrıslı Türkler, esnaf, sarhoşlar, düşürülmüş cüzdan arayanlar ve bunun gibi diğer unsurlar Lefkoşa'yı Yürümek kitaplarında kendine yer bulmaktadır.

3.2.1. Lefkoşa'da esnaf

Lefkoşa'yı Yürümek kitaplarında Lefkoşa esnafına da yer verilmektedir. Kansu, gözlemediği esnaf manzaralarını estetik bir biçim içerisinde sunmaktadır.

“Belki O, Artık ‘Sis’ Değil” yazısının ilerleyen bölümlerinde yine Lefkoşa'daki yaşama yönelik izlenimlere yer verilmektedir. Yazar, “Lefkoşa'da en erken ekmekçiler ve gazeteciler uyanır. ve belki daha başkaları. ekmek parası, ev kirası, mutfak giderleri, kızına oyuncak bir bebek için, kahverengi gözlü karısına bir parfüm için.” (Kansu, 2009, s.17) ifadelerinde Lefkoşa'da en erken gözlerini açan kişileri ekmekçiler ve gazeteciler olarak sıralar. Bu iki kesim Lefkoşa halkının içinde büyüyen açlığı gidermesi bakımından önemli örneklerdir. Nitekim ekmekçiler halkın karnının doymasına olanak sağlarken gazeteler de bilgi açlığını yok edip insanların ülke gündemini takip etmesini, gerek siyasi gerek sosyal gerekse de başka alanlardaki unsurlar hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır. Kansu'nun yukarıda verilen ifadelerinde Lefkoşa'daki yaşam hakkında bilgi verilirken bu bilgiler okurun yorum gücüne bağlı olarak farklı değerlendirmeler içerisinde de yer alabilmektedir.

“Berber Hüseyin dayı. Mesleği bırakalı hayli zaman oldu. Tam bir Lefkoşalı / Samanbahçalı... Surlar üstündeki Kanlı Mescit kahvehanesinin kesintisiz müşterilerinden. Kıyasıya tavla oynayan deneyimli oyuncu. Bir gün konuşuyorduk: Yürümek'ten, yürüyüş'ün önemli bir gereksinim oluşundan. ‘Ben de sabahları yürüyüşe çıkarım.” dedim. Hafifçe gülümsedi. ‘Ben yirmibeş yıldır yürüyorum, her gün, evlat’ dedi. Seksenine merdiven dayamış, sağlıklı haliyle. “Yazda ve kışta.” diye ekledi sonra.

Berber Hüseyin dayımız, yirmibeş yıldır Lefkoşa sokaklarında yürüyor. Bej pantolonunun üstüne giydiği çivit mavisi gömleği, elinde değneği, başında kasketiyle. 25 yıl, öyle mi? Gün ağarırken, alacakaranlıkta, ikindilerde... Güneşte, yağmurda. Sokaklar onu iyi tanır; kimbilir hangi anılarını yeni- den ve yeniden anımsayarak hüznlenmiştir, gülümsemiştir belki, gözleri yaşarmıştır.” (Kansu, 2009, s.22).

Lefkoşa'yı Yürümek I kitabının Berber Hüseyin Dayı anlatısında Lefkoşa'daki yaşam, esnafıyla birlikte ele alınmıştır. Kansu, söz konusu yazıda mesleği uzun süre önce bırakmış Lefkoşalı, daha özele incek olursak Samanbahçalı bir kişi olan Berber Hüseyin Dayı'dan kesitler sunmaktadır. Berber Hüseyin Dayı, Kanlı Mescit kahvehanesinin müşterilerinden ve iyi tavla oynayıncılarından. Lefkoşa Kansu için sadece mekân ve doğadan ibaret değildir. Kansu, görüldüğü gibi Lefkoşa'yı insanıyla, altyapı sorunlarıyla, zihninde yarattığı çağrışımlarla, doğasıyla, özellikle de Kanlı Deresi'yle işlemektedir.

“05.15: Pronto, Pastavilla, Biyer, Kalifornian... Akşamki yoğun et ve piliç ızgara dumanlarının yapıştığı camlardaki kokular sokağın ortasında asılı hala. Ekmekçi ‘Dano’nun arabası ölümcül hızıyla geçti yanından. Karşıdan konuşarak gelen iki genç. ‘Günaydın’ diyorum, şaşırıyorlar.” (2009) ifadelerinde yazar, Pronto, Pastavilla, Biyer, Kalifornian gibi mekânlarla karşılaşır. Lefkoşa'daki yaşam akışı içerisinde akşam saatlerinde et ve piliç ızgara dumanları ve kokuları hissedilmektedir. Lefkoşa'da en erken ekmekçilerin uyandığını söyleyen yazar, yukarıdaki alıntıda Ekmekçi “Dano”nun yanından ölümcül bir hızla

geçtiğini ifade eder. Yazar, yine gündelik yaşam içerisinde yürüyüş yapan gençlerle karşılaştığını ve onlara ‘Günaydın’ dediğinde şaşkın yüz ifadeleriyle karşılaştığını dile getirir. Tüm bu unsurlara bakıldığında yazarın Lefkoşa’daki yaşamı sosyolojik açıdan sunduğu göze çarpar.

Lefkoşa’yı Yürümek –II kitabındaki “O Tümcekle Bir Yokoluşu İmlemiş de Olabilirim” anlatısında da gündelik yaşam içerisindeki bir başka örnekle karşılaşılmaktadır. Kansu, sabahın erken saatlerinde Lefkoşa’da yürüdüğü sırada yanından geçen ekmek fırını arabasına rastlamaktadır. Yazar, ekmek arabasından gelen kokuyu içinde hissetmekte ve bunu şu şekilde ele almaktadır:

“Derken, bir ekmek fırının beyaz arabası teğet geçiyor beni varlığını önemsemeden. Alacakaranlığın derinliğine hızla dalarken geride bıraktığı sıcak ekmek kokusunu içime çekiyorum” (Kansu, 2010, s.19).

“Ne Yazıyorsam Gerçektir” anlatısında Lefkoşa’daki yaşam içerisinde görülen esnaf kesim hakkında kesitler sunulmaktadır. Yazar, Lefkoşa’daki esnafı şu şekilde anlatmaktadır:

“Hava iyice ısınmış, Belça’nın giriş kapısına kondurulmuş “Çağdaş” kasap kulübesi çatıların üstünden yükselen Royal Otel’in reklam panosu, yorgunluğun yeşilindeki biber ağaçları...” (Kansu, 2009, s.40)

3.2.2. Güney Kıbrıs’ta çalışan Kıbrıslı Türk işçiler

Kansu’nun Lefkoşa’yı Yürümek I-II kitaplarında Lefkoşa’daki yaşam hakkında da birçok unsur karşımıza çıkmaktadır. Lefkoşa’daki esnaf, sınır kapılarından geçiş ve benzeri durum ile olaylar kitapta yer bulur.

“Lidra palas barikatı’nda durakladım dün sabah, 06.00. ... sabahın bu saatinde komşularımız kuzeye geçmek için kuyruğa girmişler bile. terk edilen konutlar, ovalar, tarlalar, bahçeler, ağaçlar.. yirmi sekiz yıl önce bıraktıkları incir ağaçları kimbilir ne kadar büyümüşlerdir şimdilerde. akdenizli adalı’lar anılarını, eşyalarını, taşınmayanlarını, çocukluklarını unutmazlar kolay kolay” (Kansu, 2009, s.15).

Kitaptaki “En Erken Ekmekçiler ve Gazeteciler Uyanır ve Belki Dahaları” anlatısından alınan yukarıdaki alıntıya bakıldığında Lefkoşa’daki gündelik yaşamın sosyolojik ve estetik bir açıdan ele alındığı görülmektedir. Sanatçı sabah yürüyüşlerini gerçekleştirdiği bir sırada Ledra Palas Barikatı’nda (sınır kapısı) Güney Kıbrıs’tan Kuzey Kıbrıs’a geçen kişileri gözlemler. Evlerini, tarlalarını, ovalarını, güzel anılarını, çocukluk yıllarını Kuzey Kıbrıs’ta bırakmış olan bu kişilerle empati kuran sanatçı Lefkoşa’daki yaşamın bir bölümünü bu şekilde sunmaktadır.

Kansu, Lefkoşa’yı Yürümek –I kitabında, Ledra Palas Barikatı’nın bulunduğu bölgedeki yaşam akışını esnafıyla birlikte aktarmaya devam etmektedir. Yazar, İngiliz Konsololuğu’ndan Ledra Palas Barikatı’na doğru gerçekleştirdiği yürüyüş kapsamında hem Güney Kıbrıs’a çalışmaya giden işçileri hem de esnafı okura sunmaktadır:

“05.10: Evden çıkıyorum. Dereboyu’ndaki İngiliz Konsololuğu’na. Oradan sağa sapıp Lidra Palas Barikatı’na yürüyorum... Güney’e çalışmaya gidecekler arabalarını sokak kenarlarına park ederek Barikat’a yürüyorlar. Ağır adımlarla, yorgun, sırtlarında iş giysileri, çantalar, ellerinde taşıdıkları su bidonları. İşçilerden biri yaktığı sigarasından derin bir nefes çekerek dumanını savuruyor ağzından” (Kansu, 2009, s.44).

Kansu, “Hangi Renktir ‘Gerçek?’” anlatısından alınan yukarıdaki satırlarda Ledra Palas Barikatı’nı kullanarak Güney Kıbrıs’a geçen işçileri betimlemektedir. Söz konusu işçiler arabalarını sokak kenarlarına park edip Sınır Kapısı’nı yürüyerek geçmektedir. İşçiler, ağır ve yorgun adımlarla ekmek parası kazanmak için Güney Kıbrıs’a geçerken, sırtlarında iş giysileri, çantalar ve ellerinde su bidonları vardır. İşçilerden birisi ise sigara dumanını boşluğa bırakmaktadır. Yazar, gündelik yaşam içerisinde gözlemlediği eylemleri detaylı betimlemelerle sunmaktadır.

"05.20: Ledra Palas Barikatı, sabahın bu saatinde bile kalabalık. Ahmet Sami Topcan'ın evinin tam karşısındaki kaldırımında bir sandvüççi. Solunda, Köşede dostumuz Özten'in yeri, kafeteryası. Güneş'e, işe geçekler günün ilk kahvesini yudumluyor burada." (Kansu, 2009, s.44) satırlarına baktığımızda ise burada da Ledra Palas Barikatı'nın yakınındaki esnaf kesimi tanıtılmaktadır. Sabahın beşinde bile kalabalık olan bu bölgede sandvüççi ve Özten'in kafeteryası bulunmaktadır.

Lefkoşa'yı Yürümek –I kitabındaki "Bu Sabah, 'Değişim' Dedim Kendi Kendime" anlatısında da Güney Kıbrıs'a geçen Kıbrıslı Türk işçiler hakkında gözlemlerde bulunmaktadır: Yazar, gördüğü işçileri tüm detaylarıyla anlatır:

"Ve Ledra Palas Barikatı'nda birbirine sokulmuş, konuşan, sigara tüttüren, kahve içen Güney'e gidecek işçiler. Yaprakların, saçakların, elektrik tellerinin ucunda tedirgin su damlaları" (Kansu, 2009, s.89).

"Belki O, Artık 'Sis' Değil" anlatısında Ledra Palas Barikatı'ndan Güney Kıbrıs'a geçen işçiler hakkında gözlemler sunulmaktadır. Kansu, işçileri tüm detaylarıyla betimlerken özellikle güzel koktuklarına işaret eder. İşçilerin bazıları kimliklerini göstererek Güney Kıbrıs'a geçerken kimileri de sandüviç (sandviç) yiyip kahve içmektedir. Yazar, bu gözlemlerini şu şekilde anlatmaktadır:

"Ledra Palas Barikatı... Saatime baktım: 05.55. İşçilerimiz, bu yorgun ve şansız insanlarımız, kimliklerini gösterip bir kağıdın üstüne aceleyle bir şeyler yazıyor, görevliye uzatıyor ve yavaşça arabölgeye geçiyorlar: Omuzlarında sırt çantaları, ellerinde su kapları. Henüz uykulu, henüz tutuk ve dalgın; geride bıraktıkları karıları, çocukları..."

Bazıları da arabölgeye geçmeden Özten'in kafeteryasında sabahın ilk kahvesini yudumluyorlar, bazıları birbirleriyle şakalaşıyorlar, birkaçı da kaldırıma çıkartılmış arabadan aldıkları sandüviçleri yiyorlar.

Bizim işçilerimiz, emekçilerimiz sabahın bu ilk saatlerinde, eğer hemen yanınızdan geçiyorlarsa, onlardan size çarpan güzel kokuları algılamamız olasıdır. Bizim işçilerimiz güzel kokar" (Kansu, 2009, s.64).

3.3. Lefkoşa'da Sorunlar

Sanatçı olmasının yanı sıra bu ülkenin vatandaşı olan Kansu, Lefkoşa'daki sorunları da birebir yaşamaktadır. Lefkoşa'da çevreden başıboş köpeklerle, ulaşım sorunundan trafik kazalarına birçok sorun kendini göstermektedir.

3.3.1. Çevre sorunları

"Lefkoşa'yı Yürümek –I Göllemiş Kirli Suya Baktım" kitabının birçok yerinde Lefkoşa'daki sorunlar da kendine yer bulmaktadır. Bu sorunların başında günümüzde de devam eden altyapı sorunları gelmektedir. Sokaklar Benim Sürgün Mekânlarım anlatısında Lefkoşa'nın altyapı sorunları şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

" 05.50: Tütün fabrikası önündeki cadde çökmüş yer yer, son günlerin dolulu, rüzgarlı, selli, sağanaklı yağmurlarından. Kül rengi sabah. Çöken asfalt, açılan çukurlar ve bu çukurları işaret eden kırmızı – beyazlı tehlike kuşakları. İçimde kabaran öfke duyguları. Homurtularımı uçuruyor rüzgar bir bir" (Kansu, 2009, s.29).

Bu ifadelerle baktığımızda sel, dolu, rüzgâr ve sağanak yağış gibi hava olaylarından dolayı Lefkoşa'nın caddelerinde meydana gelen çökmelere yer verildiğini gözlemledik. Caddede asfalt çökmüş, çukurlar oluşmuştur ve bu durum bir vatandaş olarak yazarı öfkeli olmektir.

Yazar, "...Kendisinin O Olduğunu Görünce" anlatısında bir başka çevre felaketi olan dağların yok oluşuna dikkat çekmektedir. Kansu, Lefkoşa'da Budak Pastanesi'nin bulunduğu kısımda Beşparmak Dağları'ndaki oyuklara işaret etmektedir:

"Orada, Budak Pastanesi'nin önünde, Beşparmaklar'la yüzyüzeyim. Yaralı bir yüz: Beşparmaklar'a açılan korkunç ve yüzkızartıcı oyuklar" (Kansu, 2009, s.85).

Aynı yazının devamında çevre kirliliği, sokaklardaki çöpler üzerinde durulmaktadır. Yazar, bu sorunu ise şu şekilde yansıtmaktadır:

“Sokaklara atılmış poşetler, yemiş ve çips paketleri, işaret levhaları, boş bira şişeleri, sigara kutuları; ağaçların, duvarların ve pis kokular saçan çöp bidonlarının gölgeleri içinde başlıyorlar kimildamaya, titremeye, sallanmaya. Nesne olanlardır ama bir süreliğine nesne olduklarını unutarak canlılara dönüşüyorlar sanki” (Kansu, 2009, s.86).

Kansu, Kanlı Dere’yi gözlemledikçe Lefkoşa’daki çevre sorunlarını da fark etme olanağı yakalamaktadır. Kuzey Kıbrıs’taki sorunlardan birisi de dere yataklarının atık sularla kirlenmesi ve molozlarla doldurulmasıdır. Kansu, Ortaköy köprüsünden Kanlı Dere’ye bakarken duyduğu su şırıltısının kaynağını merak eder ve daha sonra dereye akan bu suyun fabrikalardan geldiğini anımsar. Yazar, buradan yola çıkarak sesiyle huzur veren bu dereden su içen bir canlının hayatta kalmasının ise mümkün olmadığına vurgu yapar. Bu vurgu Lefkoşa’nın bir başka sorununun dile getirilişidir:

“05.20: Ortaköy Köprüsü’nden Kanlı Dere’ye bakarken su şırıltısı kulağımıza dek ulaşır. Nerden gelir bu su, bu yağmursuz mevsimde? Sonradan düştü jeton. Kooperatif Süt Fabrikası ve Arun’dan. Derenin tam burasından su içecek bir canlı varlığın hayatta kalma şansı çok zayıf” (Kansu, 2009, s.57).

Yazarın hayatında ve Lefkoşa’nın dokusunda önemli bir yerde duran Kanlı Dere’ye yapılan tahribat “Erkenci Bir Kumru, Kanlı Dere’nin Sularına Düşüyor” anlatısında da görülmektedir. Kuzey Kıbrıs’ta derelerin devlet izniyle işgal edilmesi halk ve çevre örgütleri tarafından isyan edilen noktalardan birisidir. Kansu, Kanlı Dere’deki kirliliği, Dere’nin yakınındaki inşaat faaliyetlerini aktarmaktadır:

“Kanlı Dere yeniden coşkularla akıyor şimdilerde. Sularının buharlaşıp da yatağının çölleşmesiyle belirlenen sayısız olumsuzluklar onu da kirlitti: Çöp döküntüleri, kırık bira şişeleri, eski çocuk arabaları, renkleri artık solmuş, kenarları parçalanmış sestalar, tekeş ayakkabılar...”

Kanlı Dere akıyor okaliptüs ağaçları arasından. Kıyılarında makineler, insanlar çalışıyor. Toprak kazılıyor, düzeltiliyor, teraslar yapılıyor tam Ortaköy Köprüsü altında. Teras duvarlarına çiçekler bile ekilmiş.” (Kansu, 2009, s.92-93)

“Sormayın Kadınlara Diyor Rilke” anlatısında yine çevre kirliliğinin, ortalık yerlere atılan çöplerin yarattığı sorun kendine varlık alanı bulmaktadır. Çöp kamyonunu gören Kansu, insanların çevreyi kirletmesini şu şekilde kabullenmek zorunda kalmaktadır:

“Evlerimizdeki, ellerimizdeki, kursaklarımızdaki, bidonlarımızdaki, ceplerimizdeki, her şeyi sokağa atıyor ya da kusuyoruz. Biz ‘eski şişelerdeki yeni şaraplar’ olamayacağız galiba” (Kansu, 2009, s.104).

Evrensel bir sorun olan hırsızlık, soygun günümüzdeki hayat pahalılığı ve alım gücünün düşmesi nedeniyle artış gösterse de Lefkoşa’nın geçmişinde de bu suçlar varlık alanı bulmaktadır. Lefkoşa’nın geçmişinde yaşanan en büyük soygunlardan birisi Saray Casino’nun soyulmasıdır. Öte yandan çevre felaketleri de Kuzey Kıbrıs’ta kronikleşmiş bir sorunu haline gelmiştir. Çevre sorunlarının başında atıklar ve atıkların oluşturduğu çevre kirliliği gelmektedir. İçerisinde bulunan tüketim kültüründe yeniden dönüştürmek düşünülmezken birçok bölge çöplüğe dönüşmüş durumdadır. Kansu, Aynada Seni Görüyorum Çıplaksın anlatısında Saray Casino’nun soyulması ve Lefkoşa’daki çevre felaketleri sorunlarına dikkat çeker:

“En önemli haber... Saray Casino’nun soyulması. Tam 90 milyar... Evrensel boyuttaki kirlenme, çöp dağları ve inadına tüketim. Naylon ve plastik atıklar içinde yok oluyoruz... Tükettikçe, kirlittikçe, kirlendikçe hayaletler geziniyor çevremizde” (Kansu, 2009, s.54).

Lefkoşa’yı Yürümek II- Yok mu Şarkısı Güneşin kitabındaki “ ‘İsyan’ın Büyümesi Belki de İstedüğim” anlatısında Kansu, Lefkoşa’daki sorunları ele almaya devam etmektedir. Lefkoşa’daki sorunlardan bir diğeri karanlıktır. Sokak lambalarının yanmadığı karanlık sokaklar vergilerini ödemesine rağmen karşılığını alamayan vatandaşın en büyük sorunlarından birisidir. Kansu, bu durumu söz konusu anlatısında şu şekilde dile getirmektedir:

"05.40'ta sokaktayım. İlhan Savut Sokağı iyi ki uzun değil. Sokak lambaları yanmıyor, her yer karanlık" (Kansu, 2010, s.11).

Kansu, Lefkoşa'yı Yürümek –II kitabındaki "‘Hoşçakal Canım Şeftali Ağacım’" anlatısında Lefkoşa'da yürüdüğü sırada gördüğü bir zeytin ağacının inşaatlaşma nedeniyle özgürlüğünden olmasına vurgu yapmaktadır. Kökleri derinlere dalan zeytin ağacı, yakınına yapılmış bir ev nedeniyle kısıtlanmıştır. Yazar, bu durumu şu şekilde ele almaktadır:

"Konuşuyorum incir ağacına, beni sessizce dinliyor: 'Belki de Lefkoşa'nın en uzun incir ağacıdır. Kim bilir ne acılar içindedir. Bu yüksek ve aşılmaz duvarı kim çekmiş önüne? Havanı, özgürlüğünü kim kısıtlamış sana? Bu tozlu, sararmış duvarı aşmak, gözlerini duvarın ötesindeki dünyalara açmak için mi inadına uzadın?'"

'Herman Hesse'nin 'Şeftali Ağacı'na yaktığı ağıtı anımsatayım sana: Korkunç bir fırtına O'nun çok sevdiği şeftali ağacını kökünden sökmüş, dallarını kırıp geçirmiş. 'Hoşça kal canım şeftali ağacım' diye mırıldanmış hüznlerle. Sonra, şu tümceleri yazmış defterine H. Hesse: '...karşı koyup dayanmaya çalıştınsa da daha çok tutunamadın ve büyük düşman kafanı koparıverdi...'"

...

Sona eriyor on beş dakikam. Kauçuk ağacına dokunarak eve giriyorum" (Kansu, 2010, s.14-15).

3.3.2. Trafik sorunları

Genel olarak Kuzey Kıbrıs'ın özel anlamda ise Lefkoşa'nın en büyük sorunlarından birisi de trafik güvenliğinde yaşanan zafiyettir. KKTC'nin başkenti olması nedeniyle yüksek nüfusa sahip olan Lefkoşa'da meydana gelen trafik kazalarında onlarca kişi hayatını kaybederken, birçok eve de ateş düşmektedir. Kansu, Lefkoşa'da gerçekleştirdiği yürüyüş sırasında Terminal'de meydana gelen bir trafik kazasına daha tanık olur. Lefkoşa'daki trafik güvenliği sorunu Sokaklar Benim Sürgün Mekânlarım anlatısında şu şekilde yer almaktadır:

"Sabahın bu saatinde, Dörtüol kavşağında iki araba çarpışıyor. Yavaşlıyorum. 'DUR!' yazısına aldirmeden geçip kazaya neden olan ağzı sigaralı adam: 'Ben yolumda gidiyordum!' der, bile bile bu gidişatın sakat olduğunu" (Kansu, 2009, s.30).

Kuzey Kıbrıs'ın ve Lefkoşa'nın en büyük sorunlarından birisi toplu taşımadaki yetersizlik ve bunun çevreye yaptığı tahribattır. 19.00'dan sonra şehirlerarası ulaşımın olmadığı, insanların işine, okuluna, evine veya kültürel gezintilere gitmesinin engellediği bu atmosferde halk özel araç almaya eğilim göstermektedir. Özel araçların artış göstermesi ise sabahın erken saatlerinde bile havanın egzoz dumanlarıyla kuşatılmasına neden olmaktadır. Kansu, Lefkoşa'daki bu durumu şu şekilde anlatmaktadır:

"05.55:Sabahın erken saatlerinde havanın temiz, karbon dioksitsiz olduğunu sanırız. Ama bu saatlerde, bir sürü araç hızla geçip gidiyor yanımdan. Ben kalıyorum geride; gözlerimde Kaymaklı Şehitler Anıtı, genizlerimde iğrenç kokusuyla egzoz dumanı" (Kansu, 2009, s.47).

Lefkoşa'daki trafik sorunlarından bir diğeri kurallara uyulmaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta birçok trafik kazasının kurallara uyulmamasından kaynaklandığı üzerinde durulmaktadır. Lefkoşa'yı Yürümek –II kitabının "Tanrının Elidir Her Ağaç" anlatısında kırmızı ışık kuralına aykırı bir eyleme işaret edilmektedir:

"... Sabri Otel'in önüne ulaşıyorum ve tam o sırada kırmızı ışıkta geçen bir kamyonetin şoförüne çok kabaca ve yüksek sesle küfrediyorum" (Kansu, 2010, s.32).

"Ne Yazıyorsam Gerçektir" anlatısında Lefkoşa'daki trafik güvenliği sorunu Lefkoşa'daki sosyolojik değişim bağlamında incelenmektedir. Kaldırımlara, caddelere park edilmiş arabalar yayaların hakkını ellerinden alırken, karşıdan karşıya geçmek isteyen yayalar da büyük endişe yaşamaktadır. Kansu, bunu şu şekilde ele almaktadır:

“Lefkoşa, artık eski Lefkoşa değil. Caddeler, sokaklar, kaldırımlar park edilmiş (gelişi güzel bırakılmış da diyebiliriz) arabalarla, sıkıştırılmış sardalye kutuları görünümünde. Arabalar, kamyonetler, kamyonlar, otobüsler, minibüsler iptere dizilmiş renksiz boncuklar gibi. Yolum bir yakasından diğer yakasına geçmek için aslan yürekli olmak gerek. Dalgınlığa, hiçbir şeyi hafife almaya değmez. Gazetelerde belirli aralarla yayınlanan haftalık ya da aylık trafik kazaları tutanakları da bu keşmekeşin sayısal göstergeleri” (Kansu, 2009, s.39).

Trafik güvenliğinin yara aldığı Kuzey Kıbrıs'ın Lefkoşa'sında yayalar da zarar görmektedir. Kansu, Lefkoşa'yı Yürümek –II kitabında geçirdiği kazalar hakkında da kapsamlı bir yazı ele almıştır. Yazar, “'Kaza'larım: Birinci Kaza” yazısının giriş kısmında ülkedeki trafik kazalarının nedenini sorgulanmaktadır:

“Giriş: 'Kaza yapmak' nedir? Bu eylemsel oluşum; dalgınlığın, gündüz düşleri görmenin, aceleciliğin, önlem almaksızlığın, bir sonraki olası kazaları kestirememenin mi yoksa ülkemizdeki yoğun trafik akışının, sürücülerin keyfi, aceleci, sabırsız, egosentrik, şımarık, sonradan görme tutumlarından kaynaklanan ve kendisinin dışındaki sürücülerini, yayaları hiçe saymalarından mı kaynaklanıyor? Yoksa; göz, haset, kıskançlık duygularıyla üzerinizde biriktirilen tinsel yargılamalar mı? Kesinlikle bilemiyorum” (Kansu, 2010, s.44),

3.4. Lefkoşa Kaynaklı Bilinç Akışı ile Metinler Arası İlişkiler

Şairliğinin ve yazarlığının kaynağını çocukluktan başlamak üzere yaşadığı tüm olay ve durumların biriktiği bilinçaltında bulan M. Kansu, Lefkoşa'da gerçekleştirdiği sabah yürüyüşlerinde bilinçaltında biriktirdiği unsurların ortaya çıktığına şahit olur. Kansu, bunun yanında okuduğu kitaplardan kalan bilgileri de metinler arası bir ilişkiyle okura sunmakta, böylelikle bilinç öncesi bilgilerini de ortaya çıkarmaktadır.

Kitabın ilk yazısı olan Tıpkı Senin Gibiyim'e göz atıldığında daha yazının ilk bölümünde Kanlı Dere'nin yaptığı etkiden kurtulup uzaklaşmak isteyen sanatçı “öpünce geçer” cümlesini kurar. “Öpünce geçer” cümlesi şefkati ve ilgiyi hissettiren, bir yeri ağrıyan kişilere yakınları tarafından sevildiğini hissettiren bir söylemdir. Kanlı Dere'den uzaklaşma isteğinin sanatçıya hayatın başka bir bölümünde karşılaştığı “Öpünce geçer” ifadesini çağrıştırdığı söylenebilir. Başka bir deyişle şair gündelik hayatta deneyimlediği “Öpünce geçer” ifadesini bilinçaltında saklamış ve Lefkoşa'ya (Kanlı Dere'ye) baktığında saklı duran bu ifade su üstüne çıkmıştır.

Lefkoşa'daki doğal özellikler ve özellikle Kanlı Dere'nin değişik durumları şairin duygusal değişimler yaşamasına yol açarken bunun sonucunda içindeki saklı hazineleri ortaya çıkarmasını da sağlamaktadır. Kanlı Dere'nin daha durağan aktığı bir dönemine tanıklık eden yazar, doğayı gözlemlerken önceki dönemlerde okuduğu bir şiirin dizelerini ortaya döker:

*“Cebimde yaz güneşi,
kırlangıç hızı,
gülkurusu,*

Ağustos böceği.' Bir doğa sevdalısı değil miydi Orhan Veli? Biz daha yaza girmeden ısınır olduk, şaşırır olduk, coşkulanır olduk Orhan'la. haydi kanlı dere gülümse bana” (Kansu, 2009, s.16). Bu ifadelerde yazarın doğaya baktığında doğaya yönelik bir şiiri hatırladığını görürüz. Bu şiirin ardından Türk edebiyatındaki Garip akımın en büyük temsilcisi olan Orhan Veli Kanık'ı anımsadığı dikkat çekmektedir.

Kansu, Lefkoşa'da gerçekleştirdiği yürüyüşlerde yalnız ve sessizdir. O yürürken birçok fikir ve şiir de zihninde gezinmeye başlar. Berber Hüseyin Dayı anlatısında Kanlı Dere'ye bakarken yalnızlık duygusunu geçmiş dönemlerde okuduğu bir şiirle bağdaştırırken aynı zamanda deredeki manzarayı da izlenimci bir tavırla vermektedir:

“ 'Seninle yalnız değilim, kimse kimseyle yalnız değil.. (Ahmet Şamlu - İran)' Ne de, Kanlı Dere'nin ıslak çakıllarına iri gövdesini bırakan yaban ördeği... O da yalnız değil. Artık

*göremiyorum onu, kaç sabahtır: 05.35. Niçin gelmişti bu dereye ve kaç zamandır niye gelmedi?
Oysa, ağaçlar yapraklarını dökmedi henüz” (Kansu, 2009, s.23) .*

Bu ifadeler göz atıldığında yazarın Kanlı Dere’deki ve içindeki yalnızlığı öncelikle İranlı bir sanatçı olan Ahmet Şamlu’nun dizeleriyle anlatmaya çalıştığını görürüz. Yani yazar Lefkoşa’ya baktığında bilinçaltına kazınan dizeleri dil yoluyla ortaya çıkarmıştır. Yalnızlık durumu işlenirken Kanlı Dere betimlenirken, yaban ördeği üzerinde durulur. Islak çakıllara uzanmış yaban ördeği de yalnız değildir ancak yazar bu ördeği kaç sabahtır görmemektedir.

Aynı yazının devamında sessizlik de şiirle birleşerek metinler arası bir ilişki içerisinde verilmektedir. *“Kadın sustu. Sessizlik sustu./ Sokak, sessizliğin içinde bir oyundu.’ (Metin Cengiz) Sen, yürümene bak kardeşim. Lefkoşa yağmuru bekliyor. Bir de küçük havuzlarda açacak nilüferleri. 05.45” (Kansu, 2009, s.23).* Lefkoşa’daki sessizliği Metin Cengiz’in dizeleriyle anlatan Kansu, burada da bilinç öncesi evresinde yer alan dizelerle anlatımını güçlendirmektedir. Bu sessizlik anlatısı yalnız Metin Cengiz’in dizeleriyle sınırlı değildir. Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın şiirsel bakışı da bu sessizliği güçlendirmektedir. Öyle ki Kansu, yazının ilerleyen bölümlerinde Lefkoşa’nın Çağlayan bölgesinde yürürken sessizlikle dolup taşma isteğindedir. *“Sessizlik... 06.10. Uzun bir süre sessizlik olsun istedim sabah yürürken Çağlayan’da. Tanrının bile yaşamadığı’ (Fazıl H. D.) bir sessizlik” (Kansu, 2009, s.24).* Görüldüğü gibi Kansu, sessizlik istencini Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın bir dizesiyle anlatarak, yazıya güç katar. Kansu’nun sessizliği düşününce söz konusu dizeleri anımsaması da bilinçaltının dışarıya dökülmesi olarak düşünülebilir.

Bu ifadeler bakıldığında yazarın zihnindeki soru işaretlerini yine bilinçaltındaki fikirlerle yanıtladığı görülmektedir.

“Bir Larva, Bir Gitarıyon ve Bir Obua” anlatısında Lefkoşa’da yürüyüşünü gerçekleştiren yazarın metinler arası bir ilişki kurarak Aloysius Bertrand, Charles Baudlaire hakkında bilgi verdiğini görürüz. Böylelikle yazar, Lefkoşa’da yürürken bilinçaltında biriktirdiklerini açığa çıkarır. Yazının ilerleyen bölümünde ise yazar kendisiyle konuşarak içindekilere somut bir gerçeklik sunar:

“Aloysius Bertrand (Fransız), 1807 yılında doğdu ve modern bir şiirin mustucusu olan ‘Gaspard de la Nuit’ nin yayınlandığını göremeden 29 Nisan 1841 günü öldü. ‘Düzyazı şiirleriyle, yeni bir şiir alanı açtığının ilk farkına varanlardan ve bu yeni türü deneyenlerden biri de Charles Baudlaire.

...

Denizi düşünüyorum, şimdi ne renk acaba? Biraz sonra, buradan çıkıp ona gideceğim ‘Hayatım’ diyorum kendi kendime (kendimi de suçlayarak) ne denli denizsiz’

Birden, Aloysius Bertrand’dan sizinle paylaşmayı düşündüğüm şu alıntıyı yaparak:

VII

SERENAD

‘Geceleyin bütün kediler gri görünür.’

Bir halk atasözü” (Kansu, 2009, s.70).

“Bu Sabah, ‘Değişim’ Dedim Kendi Kendime” anlatısında doğayla olan ilişki entelektüel bir konuyla bağdaştırılmaktadır. Kansu, yere düşmek üzere olan su damlalarını aydınca bir kavgaya benzetmektedir. Böylelikle doğadaki unsurlar bilinçaltındaki bilgilerle birleştirilmektedir:

“Yaprakların, saçakların, elektrik tellerinin ucunda tedirgin su damlaları. ‘Toprağa şimdi düşeyim’, ‘Mevsimidir artık’ der gibi.

Gerçek bir aydının düşündüğü gibi ‘kavga’ya katılmak yani. Tamı tamına bir ‘aydın’ olmak bir bakıma:

‘Hem muhalif,

Hem sorgulayan,

Hem eleştiren...'

Server Tanilli 'Çağının anlamını kavramış, bilincine varmış ve çağdaş değerlerin hayata geçirilmesi için mücadele eder insan.' Betimlemesiyle açıklar 'aydın insan'ı" (Kansu, 2009, s.89).

Kansu, "Erkenci Bir Kumru, Kanlı Dere'nin Sularına Düşüyor" anlatısında Kanlı Dere'yi gözlemlediği sırada karşılaştığı Kurbağa Prens ismini taktığı kurbağayla konuşmaktadır. Kurbağa, yazara Kıbrıslı Türklerin Avrupa Birliği'ne girme isteği üzerine yorum yaparken yazar başka bir yazardan bu konuyla alakalı bir alıntı paylaşmaktadır. Burada hem kurbağanın şairin bilinçaltındakileri kendisine söylemesi hem de başka bir yazarın bir alıntısının anımsanması bilinçaltının açığa vurulması olarak değerlendirilebilir. Öte yandan kurbağanın Kansu'nun düşüncelerini kendine söylemesi aslında yazarın yazarak kendisiyle yüzleşmesi anlamına da gelmektedir:

"Sonra, kestirmeden konuşmaya başladı, kaftanının eteklerini savurarak: 'AB'ye gireceksiniz diye perişan oluyorsunuz. (düşünceli) Galiba başka çareniz de yok. Konu açılmışken biraz alıntılar yapayım bir yazardan. Bulgar asıllı eleştirmen, yazar, akademisyen Tzvetan TUDOROV der ki: ... Avrupa zaten yaşlı. Tarihi eski, kültürü eski ve yapıtlarla yaş- yor. Üstelik bu eski tarihin sayfaları da kanlı. Hepimiz Avrupalıyız. Tarihimizde utanç vardır. Avrupa tüm dünyaya hayatı öğretmeye çalıştı, sömürgecilikle ama bu dönem bitti. Artık kimseye Avrupa uygarlığının erdemleri öğretilmeye çalışılmıyor" (Kansu, 2009, s.93).

Kansu, "Lefkoşa'yı Yürüme" kitabının ikinci cildi olan "Yok mu Şarkısı Güneşin" de durum öyküsünün dünyadaki önemli ismi Çehov'la Gorki arasındaki mektuplaşmayı sunmakta ve hem yazarın bilinç öncesindeki bilgilerini hem de metinler arası ilişkiyi ortaya çıkarmaktadır:

"Gorki: '.. Anton Pavloviç, 'Fomas'ımın kitap halindeki baskısını size ithaf etmemi kabul edin. Aksi hale olmaz deyin. Öyle öğrenme falan peşinde değilim.. Reddederseniz gücüme gitmez.'

Çehov: 'Önce şunu söyleyeyim: Genellikle bir kitabın yaşayan bir kimseye ithaf edilmesine karşıyım. Çok eskiden ben de yaptım ama, bugün, öyle geliyor ki, yapmasaymışım, daha iyi olurmuş.. Kitabınızı bana ithaf etmek sizin bileceğiniz iş. Bana kabul ve teşekkür etmek düşünüyor. İthaf yazısı mümkün olduğunca sade olsun. Yani sadece filancaya, o kadar. A. Çehov" (Kansu, 2010, s.23).

4. Sonuç

Sanatçı ile doğa arasında ilişki büyük önem taşımaktadır. Belli bir çevre içerisinde yaşayan sanatçı çevresindeki tüm uyaranlara filozof ve çocuklarda benzeri görülen bir hayret duygusuyla yaklaşmaktadır. Çevresindeki doğal, toplumsal, sorunsal unsurlar o sanatçının estetik malzemesi haline gelebilmektedir. Şair-Yazar M.Kansu da Lefkoşa'da yürüyüşlerini gerçekleştirdiği sırada birçok açıdan etki altında kalmaktadır. Sanatçı, Lefkoşa'daki doğa unsurlarından –ve özellikle Kanlı Dere'den- insanların gündelik yaşamına, ulaşım ve trafik sorunlarına kadar birçok unsuru gözlemlemektedir. Kansu'nun Lefkoşa'da yürüyüşlerini gerçekleştirmesi sonucu oluşturduğu Lefkoşa'yı Yürüme I-II kitaplarında tüm bu unsurlar varlık alanı kazanmaktadır. Sanatçı, Lefkoşa'da gözlemlediklerini şiir, öykü ve deneme türlerinin tekniklerini bir arada kullanarak, müzikaliteye de önem vererek aktarmaktadır. Kansu'nun bu kitaplarında var olan unsurların yanında var olabilecek olan unsurlar da kendini göstermekte; öte yandan gözlemlenen manzara, olay ve durumlar başka sanatçıların şiirlerini ve yazılarını çağrıştırmakta, metinler arası bir ilişkiye olanak tanımaktadır.

Kaynakça

- Adanır, E. (2018). *M.Kansu'yla yazım dünyasında yürüme*. Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği Yayını.
- Adanır, E. (2020). *Zat-ı muhteremin mektupları*. Edebiyatist Yayınları.
- Akalın, T. (2007). *Bir bahar özlüyorum*. Gökada Yayınları.
- Aruoba, O. (2008). *Başo kelebek düşleri*. Metis.

- Aylanç, M. (2017). Boşluğun varoluşsal kaynaklarında dolaşmak: Mehmet Kansu ve Boşluk adlı öykü kitabı üzerine. *Bakırdan*. 1, 31-33. https://www.ciu.edu.tr/sites/default/files/2022-06/bakirdan.14_aralik_sayi_1.pdf
- Berk, İ. (1994). *İstanbul kitabı*. Adam Yayınları.
- Berk, İ. (2019). *Galata*. Yapı Kredi Yayınları.
- Beyatlı, Y. K. (2019). *Kendi gök kubbemiz*. İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
- Burağan, A. (2015). *Poyraz'ın çılgılığı*. Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği.
- Cahit, N. (2002). *Gül damlası*. Işık Kitabevi Yayınları.
- Delicermak, O. (1998). *Süleyman Uluçamgil bütün eserleri*. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı.
- Erkut, Z. (2020). *Jans Mans Sokağı çocukları*. Khora Yayınları.
- Fischer, E. (2010). *Sanatın gerekliliği*. Payel Yayınları.
- Gaarder, J. (2002). *Sofie'nin dünyası*. Pan Yayıncılık.
- Gürkan, H. M. (2006). *Dünkü ve bugünkü Lefkoşa*. Galeri Kültür Yayınları.
- Hakeri, B. H. (2000). *Kültürümüzde sanatçılar ve yazarlar isimler sözlüğü*. Hakeri Yayınları.
- Kabaklı, A. (2003). *İstanbul güldestesi*. Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kansu, M. (2009). *Lefkoşa'yı yürüme -1 göllenmiş kirliliğe suya baktım*. Ürün Yayınları.
- Kansu, M. (2010). *Lefkoşa'yı yürüme - 2 yok mu şarkısı güneşin*. Ürün Yayınları.
- Kansu, M. (2010). *Çıplak ayakla dolaşmak, çölde*. Khora Yayınları.
- Karakartal, O. (2019, Haziran 10). Kıbrıs Türk şiirinde öncü-avangard bir şair: M. Kansu ve yeni kitabı. *Kıbrıs Gazetesi*. <https://www.kibrisgazetesi.com/kibris-turk-siirinde-oncu-avangard-bir-sair-m-kansu-ve-yeni-kitabi-makale,8407.html>
- Karay, R.H. (2011). *İstanbul'un bir yüzü*. İnkılap Kitabevi.
- Levent, M. (2020). *Lefkoşa beni duyuyor musun?*. Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği ve YDÜ KAM Yayınları.
- Mengi, M. (2017). *Eski Türk edebiyatı tarihi*. Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
- Pamuk, O. (2019). *Kara kitap*. Yapı Kredi Yayınları.
- Rauf, M. (2023). *Eylül*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Odabaşı, Y. (2001). *1975 – 2000 son çeyrek yüzyıl şiir antolojisi*. Scala Yayıncılık.
- Öncül, T. (1996). *İ hora – şehir-*. Pygmalion Yayınları.
- Özay, K. (2022). *Sevda ile bulut - toplu eserleri*. Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği.
- Öznur, Ş. (2003). *Uzay çağı ozanı Osman Türkay*. Gökada Yayınları.
- Öznur, Ş. (2018). Can dostum, hocam Kansu. İçinde E. Adanır. (Haz.) *M. Kansu'yla yazın dünyasında yürüme* (Haz. Eralp Adanır). Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği Yayını.
- Selenge, Ö. (1998). *Sana sevdam sarı*. Işık Kitabevi Yayınları.
- Tunalı, İ. (2012). *Estetik*. Remzi Kitabevi.
- Uşaklıgil, H. Z. (2017). *Aşk-ı memnu*. Özgür Yayıncılık.
- Uyar, T. (2018). *Korkulu ustalık*. Yapı Kredi Yayınları.
- Zaferyıldızı, Ş. (2014). *Sakla kendini*. Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği.

Makale Bilgi Formu

Yazarın Katkısı	Makale iki yazarlıdır. Her iki yazar da çalışmanın tümüne ortak katkı sağlamıştır.
Çıkar Çatışması Bildirimi	Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.
Destek/Destekleyen Kuruluşlar	Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.
Etik Onay ve Katılımcı Rızası	“M. Kansu'nun Lefkoşa'yı Yürüme I-II Kitaplarında Lefkoşa'yı Duyumsamak” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazar tarafından beyan edilmiştir.
